

Sammendrag

Parkering – virkemidler og effekter

TØI-rapport 1493/2016

Forfattere: Petter Christiansen, Jan Usterud Hanssen, Eva-Gurine Skartland, Nils Fearnley
Oslo 2016 73 sider

Denne rapporten drøfter og gir en systematisk beskrivelse av aktuelle parkeringstiltak i kommunesektoren. Beskrivelsene inkluderer også positive og negative effekter, og beskriver erfaringene med gjennomføring. I tillegg vises det til eksempler og det er laget faktaark for hvert parkeringstiltak. Rapporten identifiserer og beskriver hvilke muligheter og begrensninger som er knyttet til de tiltakene som kan inngå i en helhetlig kommunal parkeringspolitikk.

Plan- og bygningsloven og vegtrafikkloven

Litt forenklet kan man kategorisere parkeringstiltak etter to lovverk. På den ene siden har man plan- og bygningsloven som i hovedsak regulerer nye plasser. Det gjelder både hvor mange plasser som bygges, eierskapet til disse plassene og hvordan de er utformet og lokalisert. På den andre siden har man vegtrafikkloven som gjør at man kan styre hvordan allerede eksisterende plasser på gategrunn reguleres og brukes. For eksempel kan parkeringsplasser ha avgift eller tidsbegrensning. Eventuelt kan plassene være reservert til spesielle formål eller type biler. Tiltakene i denne rapporten følger en slik inndeling. I kapittel 2 viser tiltak 2.1 til 2.5 til tiltak som faller inn under plan- og bygningsloven, mens tiltak 2.6 til 2.9 viser til tiltak som hører til vegtrafikkloven.

Parkeringens virkninger

Mye areal går i dag til parkeringsplasser. Dette er areal som kan ha en alternativ bruk. Parkering kan føre til lav tomteutnyttelse, byspredning og reduserte muligheter for å tilby et godt kollektivtilbud eller tilrettelegge for sykkelveier. Det er derfor viktig at kommunen er bevisst hvordan parkeringskravene påvirker arealbruken og spesielt i områder hvor det er ventet en betydelig vekst.

Fordi alle bilturer starter og ender på en parkeringsplass kan parkeringstilbudet ha stor betydning for valg av transportmiddel. Det å ha egen parkeringsplass, påvirker bilholdet og bilbruken. Økte avstander mellom bolig og parkeringsplass hindrer ikke at bilen kan brukes, men det reduserer fordelene ved å bruke bil istedenfor gåing, sykling og kollektiv. Flertallet i Norge mener at de har et godt parkeringstilbud ved boligen. Det betyr at kommunenes parkeringsnormer har bidratt til en utvikling som sikrer at det er parkeringsmuligheter ved boligene - som igjen øker sannsynligheten for eie og bruk av bil.

Reisevaneundersøkelser viser at bilandelen på arbeidsreiser er nesten halvert der det er vanskelig å parkere sammenlignet med tilfeller hvor det er lett å parkere ved arbeidsstedet. Parkeringsavgift vil redusere bilbruken, samt gjøre det lettere for personer som ikke kan dra tidlig til å finne ledig plass. Daglig parkeringsavgift på jobben er mer effektivt for å redusere bilbruk på arbeidsreiser enn månedsbetaling. Flertallet av norske arbeidstakere mener det er lett å finne ledig parkeringsplass og oppgir at det er gratis å parkere på jobben.

Internt i en kommune er parkeringsnormer for næring og offentlige formål gjerne utformet slik at normene gjenspeiler kjennetegn ved et område. Det betyr at sentrale områder og områder med god kollektivdekning ofte har mer restriktive normer enn områder med dårlig kollektivdekning utenfor sentrum. Det må tas høyde for at det kan være en konkurranse-situasjon både internt i en kommune (sentrum vs. eksternt lokalisering) og mellom kommunene i en region. Konkurranse mellom kommuner kan føre til at virksomheter lokaliserer seg i den kommunen eller det området som legger best til rette for parkering.

Mange bolig- og sentrumsområder har utfordringer knyttet til fremmedparkering, letekjøring eller trafikkikkerhet. Parkeringsforholdene kan bidra til bilkjøring som igjen medfører lokal forurensing og støy som også reduserer attraktiviteten til et område. Gjennom bevisst planlegging og regulering kan parkeringspolitikken begrense bilbruk og skape mer trivelige og attraktive sentrums- eller boområder. De nære omgivelsene kan bli mer trafikkisikre når bilen ikke lenger får parkere overalt. Dette kan skje ved å samle parkeringen i anlegg utenfor sentrumsområdene, reservere parkering til bosatte eller benytte avgift for å styre bruken.

Faktaark og tiltaksbeskrivelse

I rapporten drøfter og gir vi en systematisk beskrivelse av viktige parkeringstiltak som kommunene kan benytte for å sine målsettinger for utvikling. Vi beskriver effekter, hvorvidt det er behov for supplerende tiltak, hvor tiltaket er egnet og erfaringene med gjennomføring. Disse er oppsummert i tabellen på de neste sidene.